

тема:

Відбулося
засідання РАУ
в режимі
онлайн
23 жовтня
2023 року

с. 3

Названо
переможців
Всеукраїнського
конкурсу
«Молодий
правник року»

с. 7

Дайджест
діяльності
комітетів та
секцій НААУ
за вересень –
жовтень
2023 року

с. 9

Історія
адвокатури:
Юлій
Олесницький –
адвокат,
громадський
діяч, меценат

с. 60

10 РОКІВ

НАУКОВО-МЕТОДИЧНОМУ ЦЕНТРУ ДОСЛІДЖЕНЬ АДВОКАТУРИ І ПРАВА

Національна асоціація адвокатів України розвиває свою місію, спираючись на тривалу традицію створення та діяльності адвокатського самоврядування на українських землях.

Досвід історичних попередників мотивує і надихає, дозволяє професійній адвокатській спільноті відчувати укоріненість — міцну прив'язку до рідної землі, де ми були, є і будемо. Тому одним із важливих напрямків у діяльності НААУ стали наукові дослідження та популяризація історії української адвокатури та збереження її історичної пам'яті.

З цієї метою 6 квітня 2013 року шляхом відкритого голосування на засіданні РАУ був утворений Науково-методичний Центр досліджень адвокатури і права НААУ (далі — Центр). До мети і завдань такого спеціального підрозділу НААУ увійшли науково-дослідна, науково-педагогічна і методична діяльність, видавнича робота та культурно-мистецька сфера.

В офіційному пресовому бюлетені НААУ «Вісник НААУ» для висвітлення роботи Центру та поширення історичних знань про минуле української адвокатури відразу було виділено окрему рубрику «Історія адвокатури», в якій дослідники публікували тематичні пізнавальні статті. Протягом десяти років на сторінках видання можна було прочитати про історичні шляхи становлення та розвитку української адвокатури, дізнатися про професійну кар'єру, громадську працю та життєву долю славетних адвокатів минулого, тримати «руку на пульсі» поточної роботи Центру. У цій статті пропонуємо вам ознайомитися з результатами та здобутками Центру досліджень адвокатури і права НААУ за десятиліття його діяльності.

Успішним та помітним напрямком діяльності Центру стала реалізація проєкту «Історія адвокатури України». Його метою було дослідити, проаналізувати та синтезувати унікальний досвід діяльності українських адвокатів на всіх етапах українського державотворення. Проєкт сприяв популяризації й утвердженню поваги до професії адвоката, а також спонукав до досліджень і вивчення спадщини попередників молоді покоління адвокатської корпорації.

У межах проєкту «Історія адвокатури України» була розгорнута активна видавнича діяльність. Своїх читачів знайшли 15 найменувань виданих книг, з них 13 монографій та книга поезій. У 2014 році була заснована видавнича серія «Нариси з історії адвокатури України». До неї увійшли чотири видання: два випуски «Адвокатура України: забуте і невідоме» (2014; 2016), книга «Адвокати і правники — діячі Легіону Українських січових стрільців» (укладачі: Олена Лугова, Богдан Луговий, Ірина Василик) та збірник матеріалів Всеукраїнського круглого столу на пошану Президента УНР в екзилі

Степана Порфиrowича Витвицького «Адвокатура України: історія та сучасність» (за редакцією Ірини Василик та Ірини Яковець).

У 2016 році була заснована серія «Адвокато́вська біографістика». На сьогодні її наповнено чотирма монографіями про визначних адвокатів: Степана Барана (автор к. і. н. Олег Костюк), Володимира Загайкевича

(автор к. і. н. Ольга Гуль), Володимира Бемка і Михайла Західного (автори Олена Лугова і к. і. н. Ірина Василик), Степана Федака (автор к. і. н. Богдан Савчук).

У серії «Загальна історія адвокатури», заснованій у 2017 році, побачило світ три монографії: «Адвокати в судочинстві ранньомодерної Української держави — Гетьманщини» (автори: д. і. н. Віктор Брехуненко, к. і. н. Іван Синяк); «Церковні адвокати України кінця XVII–XVIII ст. у захисті Православної Церкви в умовах російського централізму» (автор: д. і. н. Світлана Кагамлик); «Замість себе вірю в суді бути... Адвокати Слобожанщини XVIII ст.» (автор: к. і. н. Світлана Потапенко).

У 2018 році було засновано серію «Регіональна історія адвокатури». В її межах було реалізовано видання трьох монографій: «Історія адвокатури Хмельниччини» (автори: к. і. н. Сергій Єсунін, к. і. н. Дмитро Ващук, Антон Гловацький); «Українська адвокатура Волині литовсько-польської доби XVI–XVIII ст.» (автор: д. і. н. Михайло Довбищенко); «Київська адвокатура на зламі епох: витоки, долі, репресії» (автор: Валерій Філімоніхін).

У 2019 році Центр досліджень адвокатури і права зумів реалізувати дуже цікавий видавничий проєкт, який розпочав серію «Ілюстрована історія адвокатури України». Її першою ластівкою стала книга «Стислий спосіб розповісти про себе. Альбом візитівок із архівних фондів України, а також реклами в українській пресі кінця XIX ст. — 30-х років XX ст.» (автори: к. філ. н. Оксана Івасюк, к. і. н. Ірина Василик).

На відзначення внеску адвокатури у розбудову української державності на початку XX століття у 2020 році було засновано видавничу серію «Адвокати-президенти». Першим виданням серії стала монографія

«Президент УНР Андрій Лівіцький: адвокат і політик на тлі епохи» (автор: к. і. н. Ярослав Файзулін).

Дбаючи про поживу не лише інтелектуальну, а й духовну, в 2021 році Центром було ініційовано, укладено та видано збірку поетичних творів адвокатів «Адвокатська ліра» (укладачі: адвокати Ірина Василик, Наталія Дядик, Юрій Романюк. Спільно з Комітетом з гуманітарних питань і творчих ініціатив НААУ).

З 2018 року з науково-популяризаційною метою Центр підготував та видав 5 щорічних календарів, присвячених окремим сюжетам в історії української адвокатури. Зокрема, «Адвокати в державотворенні Західно-Української Народної Республіки», до 100-річчя ЗУНР (2018), «Адвокати — творці Соборної України», до 100-річчя Соборності України (2019), «Адвокати — письменники» (2020), «Адвокати — меценати в історії України» (2021), «Адвокати — дипломати в історії української державності» (2022).

Центр досліджень адвокатури і права НААУ активно співпрацює з навчальними закладами з метою популяризації адвокатської справи, поширення знань про історію адвокатури і видатних адвокатів. Відкрито 19 кабінетів-музеїв з історії адвокатури регіонів та іменних навчальних аудиторій у вищих навчальних закладах юридичного спрямування, зокрема у:

Одесі (два), Дніпрі, Вінниці, Хмельницькому, Чернівцях, Тернополі (два), Бережанах (два), Кременці, Чорткові, Івано-Франківську, Ніжині, Надвірній, Коломії, Луцьку, Львові, Чернігові. За ініціативою Центру ім'я адвоката Бориса Козубського присвоєно загальноосвітній школі с. Раківці Збаразького району Тернопільської області. Професійні здобутки та життєвий шлях видатних адвокатів, їх роль в історії України та розвиток інституту

адвокатури загалом стали традиційною тематикою курсових, дипломних та магістерських робіт студентів університетів і академій, які є партнерами Центру.

Водночас з відкриттям навчальних аудиторій та кабінетів-музеїв у рамках співпраці з закладами вищої освіти Центр досліджень адвокатури і права НААУ провів серію круглих столів та відкритих лекцій, присвячених історії української адвокатури. Відкрита лекція з історії адвокатури відбулася у Ніжинському державному університеті імені М. Гоголя. Круглий стіл «Адвокатура Чернігівщини: сторінки історії» було організовано

у співпраці у з Чернігівським національним технологічним університетом. На базі Кременецької гуманітарно-педагогічної академії імені Т. Шевченка відбувся Всеукраїнський круглий стіл «Адвокатура Кременеччини: забуте і невідоме». У Хмельницьку спільно з Радою адвокатів Хмельницької області і Хмельницьким університетом управління та права проведено Всеукраїнський круглий стіл «Адвокатура Хмельниччини в історії України» (до 135-річчя адвоката, члена Української Центральної Ради Григорія Степури). Круглий стіл «Історія адвокатури Івано-Франківщини» проведено у Прикарпатському національному університеті імені В. Стефаника. Круглий стіл «Адвокатура Буковини: найвизначніші сторінки історії» організовано у Чернівецькому національному університеті імені Ю. Федьковича. Активну участь взяли науковці та адвокати у Круглому столі «Історія адвокатури Харківщини». До 100-річчя створення ЗУНР було приурочено Круглий стіл «Адвокати і правники в державному будівництві ЗУНР», який відбувся у Львівському національному універси-

теті імені І. Франка. Спільно з Музеєм історії Коломиї проведено Круглий стіл «Адвокати Станиславівщини в українському національному відродженні XIX–XX століть».

Більшість презентацій видавничих проєктів Центру досліджень адвокатури і права перетворювалися на святкові урочистості. Запам'яталися учасникам проєкту «Історія адвокатури України», адвокатській спільноті та гостям презентація книги «Історія адвокатури Хмельниччини», яка відбулася в обласній філармонії; святкове представлення монографії С. Кагамлик «Церковні адвокати України кінця XVII — XVIII ст. у захисті православної церкви в умовах російсько-го централізму» у стінах Київського національного університету імені Тараса Шевченка; презентація біографічного альбому «Адвокати і правники — діячі Легіону Українських січових стрільців» у Вінниці, науково-мистецький захід у стінах актового залу Східноєвропейського університету імені Лесі Українки у Луцьку, під час якого було представлено монографію М. Довбищенка «Українська адвокатура Волині литовсько-польської доби XVI — XVIII століть». Окремою урочистих імпрез, ведучими яких були адвокати, стали виступи артистів Хмельницької обласної філармонії, Волинського національного хору, капели бандуристів, студентів Київської музичної академії та Вінницького музучилища та лауреата Шевченківської премії Тараса Компаніченка.

У межах просвітницької та популяризаційної співпраці Центру з юридичним факультетом Західноукраїнського національного університету було проведено V Відкритий Західноукраїнський інтелектуальний турнір «Natus vincere» («Народжені перемогати»). Захід відбувся для студентів 1 — 2 курсів коледжів і ліцеїв, учнів 10 — 11 класів з Львівщини, Тернопільщини, Волині, Рівненщини, Житомирщини у номінаціях «Право», «Міжнародне право» та «Правоохоронна діяльність».

Знаковою традицією у співпраці з Західноукраїнським національним університетом стало вручення Керівником Центру досліджень адвокатури і права Іриною Василик дипломів про вищу освіту випускникам магістратури юридичного факультету.

З ініціативи Центру досліджень адвокатури і права розширилося коло партнерства НААУ з вищими навчальними закладами та державними інституціями. Було укладено меморандуми про співпрацю

з університетами, а також з архівними установами: Центральним державним історичним архівом у м. Києві та Державною архівною службою України.

Ще одним з напрямків діяльності центру в контексті популяризації історії адвокатури стала виставково-діяльність. Так, було розроблено і презентовано Всеукраїнську пересувну виставку «Адвокати в українському державотворенні». Виставка презентована на засіданні РАУ, на семінарах з підвищення кваліфікації адвокатів у регіонах, у ВНЗ. 30 листопада 2021 року у Києві на Конtrakтовій площі відбулося відкриття фотодокументальної виставки «На службі Феміди: видатні українські правники, адвокати, мислителі», створеної спільно з Українським інститутом національної пам'яті та Національним педагогічним університетом ім. Михайла Драгоманова. Експонування виставки на одній із центральних площ столиці тривало два місяці.

З просвітницькою метою Центр досліджень адвокатури і права активно співпрацює з Українським національним радіо, в ефірі якого прозвучало 11 радіопередач про історію адвокатури України. Разом з UA: Українське радіо вийшов цикл передач «Адвокатські династії». Активною була співпраця з «Воскресіння. Живе радіо», де у програмі «Добра розмова» знайомили суспільство з нашими здобутками.

На хвилі популярності сьогодні та з важливим іміджевим компонентом є співпраця Центру з Укрпоштою. У 2019 році, до сторіччя Соборності України, було здійснено випуск ювілейного поштового блоку «Адвокати-державники», до якого увійшли дев'ять марок із зображеннями визначних адвокатів, які були Президентами, прем'єр-міністрами та міністрами України у період визвольної боротьби і розбудови державності на початку XX століття.

Також маємо успішний досвід регіональної співпраці з Укрпоштою — це спецпогашення марки до 150-річного ювілею адвоката і філателіста Івана Чернявського.

У 2022 році було випущено ювілейну марку до 10-річчя НААУ.

У 2017 році було започатковано мистецький проєкт «Advocacy art» («Адвокати-митці сучасності») під патронатом Голови НААУ, РАУ Лідії Ізовітової. Мета проєкту — популяризувати іншу сторону діяльності адвокатів — мистецьку та показати усю багатогранність талановитих адвокатів у мистецьких конкурсах, виставках картин, збірках адвокатської поезії і прози, театралізованих виставах тощо. У рамках мистецького проєкту була проведена перша виставка творчих робіт адвокатів на засіданні РАУ у м. Мукачеві. Вперше презентовано твори мистецтва, авторами яких є адвокати: картини, написані олійними фарбами, графіка, ляльки, вироби по дереву, вишиті ікони тощо.

З 2020 року спільно із Комітетом з гуманітарних питань і творчих ініціатив НААУ проведено чотири виставки картин адвокатів-художників: Анни Мацієвської (Львів), Олексія Куревіна (Одеса), Наталії Дядик (Київ), Миколи Алексеєнка (Черкаси); відбувся перший поетичний конкурс серед адвокатів — «Адвокатська ліра»; видано збірник віршів адвокатів, ілюстрована книга картинами адвокатів-художників; пройшов перший конкурс прози серед адвокатів «Особистий погляд» та два творчі вечори адвокатів-письменників і адвокатів-художників.

3 лютого 2022 року з початком широкомасштабної російської агресії обставини наукової і популяризаторської праці Центру досліджень адвокатури і права кардинально змінилися. Українські архіви та бібліотеки зачинені, а дослідники розлетілися по світу у пошуку захисту та належних умов наукової праці.

Водночас з'явилися нові можливості та плани. Центр налагодив співпрацю із Ягеллонським університетом та Університетом ім. Адама Міцкевича у Республіці Польща. Дослідники Центру продовжили свою наукову діяльність, публікацію статей, участь у конференціях, зокрема взяли участь у міжнародних конференціях у Тернополі, Харкові, Кракові та Познані. Продовжувалася просвітницька діяльність через вебінари для адвокатів і студентів. Теми з історії адвокатури України та правил адвокатської етики «об'їздили» усю Україну та викладалися на семінарах з підвищення кваліфікації адвокатів.

У 2022 році Центр реалізував два нових задуми, пов'язаних із війною: проєкт «Адвокатура в час війни» — збір інформації про адвокатів, які загинули, та спогадів адвокатів, які беруть участь у бойових діях, та «Творчість адвокатів у час війни» — це добірка творчих робіт адвокатів, написаних чи створених під час війни. Твори адвокатів публікуються на сторінці проєкту «Історія адвокатури України» у Facebook, який є каналом живого спілкування Центру досліджень адвокатури і права НААУ з адвокатською спільнотою та усіма, хто цікавиться історією адвокатури України. У 2023 році у співпраці з Комітетом НААУ з питань гуманітарних і творчих ініціатив проведено конкурс дитячих малюнків серед дітей адвокатів «Перемога дитячих сердець».

Сьогодні Центр досліджень адвокатури і права активно розвивається та в надскладних умовах війни продовжує свою наукову, методичну, просвітницьку і популяризаційну діяльність. Також є низка планів і проєктів для втілення. Триває дослідницька праця авторів майбутніх монографій про Президента ЗУНР, адвоката Євгена Петрушевича, ідеолога української самостійності адвоката Миколу Міхновського та українського адвоката, дипломата й ученого Андрія Яковліва. Планується відкриття навчальних кабінетів-музеїв історії адвокатури в Українському державному університеті імені Михайла Драгоманова та Державному торговельно-економічному університеті у Києві. Незважаючи на постійні обстріли та складну воєнну обстановку на першій лінії фронту, проводиться робота зі створення Музею адвокатури Запорізького краю.

У рамках реалізації наукових проєктів дослідниками різних сторінок історії адвокатури стали більше 50 науковців зі всієї України. Центр співпрацює

більше ніж із 20 науковими, архівними і музейними установами, вищими навчальними закладами України і зарубіжжя.

Сердечна подяка Голові РАУ, НААУ Лідії Ізовітовій, а також Заступнику Голови РАУ, НААУ Валентину Гвоздію, який безпосередньо курує роботу Центру і є ініціатором багатьох проєктів, за розуміння і незмінну підтримку, у тому числі й фінансову, а також Секретаріату НААУ та його керівнику Вадиму Краснику за методичну, організаційну і технічну допомогу.

Висловлюю подяку Головам рад адвокатів у областях, з якими ми здійснили багато цікавих і потрібних проєктів у їх регіонах. Переконана, що ця співпраця

триватиме й надалі. Також висловлюю вдячність усім структурним підрозділам НААУ, Комітетам, Вищій школі адвокатури за спільну діяльність і синергію — це чудовий приклад співпраці.

За перших 10 років здійснено багато, але попереду у нас багато цікавих проєктів, розвиток різних напрямків, тож запрошуємо усіх небайдужих адвокатів, науковців, краєзнавців, студентів і аспірантів до співпраці. З нами цікаво, продуктивно та креативно!

*Керівник Центру досліджень адвокатури і права,
проректор Вищої школи адвокатури НААУ, адвокат
Ірина Василик*

ПОРУШУЮТЬ ТВОЇ ПРАВА?

КОМІТЕТ ЗАХИСТУ
ПРАВ АДВОКАТІВ НААУ

телефонуй

(067) 692-44-43*

**гаряча лінія працює цілодобово*

